

Коментари на (Прелиминарни) Нацрт прве Националне стратегије за управљање популацијом паса на територији Републике Србије (део Пројекта техничке помоћи Европске уније „Јачање система здравља и добробити животиња“ Управи за ветерину, у усклађивању домаћег законодавства са ЕУ и међународним стандардима у области здравља и добробити животиња и биосигурносних мера)

Опште напомене које се односе на цео Нацрт

На Радионици, одржаној 29. јула 2022, представник ВОАН је објаснио да је у току израда новог поглавља о етичком кодексу у управљању популацијом паса у коме ће бити дефинисан став ВОАН да је еутаназија здравих паса етички неоправдана, јер је научно и емпиријски доказано да не доприноси решењу проблема напуштених животиња. Имајући ово у виду потребно је из текста Нацрта избрисати све делове у којима се помиње еутаназија у било ком контексту осим контекста неизлечиво болесне животиње којој живот представља већу патњу.

Мишљења смо да стратешки документ треба да као носиоце активности предвиди и друга надлежна министарства. То су Министарство просвете, науке и технолошког развоја (едукација деце и младих кроз образовни систем), Министарство правде, Министарство унутрашњих послова, Министарство здравља и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Сматрамо да би било добро да узроци настанка проблема напуштених животиња уђу у Стратегију, а не да се тек истражују, с обзиром да су нам свима добро познати: неодговорно власништво, незаконита трговина псима базирана на раду нелегалних одгајивачница и неспровођење казних одредби.

Такође, овом приликом желимо да подвучемо важност одређених мера за решавање проблема напуштених животиња, за које се у Нацрту каже да се „могу“ увести. Свесни смо да је стратегија као таква необавезујућа, али уколико се мере не спроводе или се спроводе селективно проблем се неће решити. Зато сматрамо да се на њиховом увођењу мора инсистирати. Кључ решења проблема напуштених животиња је одговорно власништво. Оно се мора подржати мерама стимулације у виду бесплатних (или минималних цена/ваучер) стерилизације власничких паса. У исто време дестимулативним мерама у виду такси за нестерилисане јединке нелегалне одгајивачнице се уводе у легалне токове, чиме се обесхрабрују они који зарађују на нелегалној трговини псима, а младунце које нису продали напуштају. Кажњавање напуштања као дестимулативна мера је неопходно. Из Извештаја ДРИ види се да је при КСС регистровано 3800 одгајивачница, а у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде близу 70, што јасно говори да је стање у овој области алармантно и да се рад нелегалних одгајивачница мора зауставити. Доследно и континуирано спровођење комбинације ових мера представља одрживо системско решење проблема напуштених кућних љубимаца којим се делује на узрок проблема.

Уз ове мере неопходно је спроводити систем ухвати-вакциниши-стерилиши-пусти, озакоњити старатеље, обезбедити њихову помоћ при хватању за све активности које се спроводе кроз Програм контроле и смањења популације напуштених животиња (обележавање, дехелминтизација, вакцинација, ревакцинација, стерилизација, лечење),

помоћи им у организовању хранилишта за напуштене животиње и заклона од екстремних температура; изградити прихватилишта тамо где их нема, а постојећа привести намени, тј. довести у стање које одговара захтевима из Правилника о прихватилиштима. Сматрамо да треба предвидети и активности логистичке помоћи постојећим прихватилиштима која се не финансирају из буџета како би се њихов рад унапређивао јер су значајна подршка управљању популацијом напуштених паса.

Организовати удомљавање за псе из прихватилишта уз помоћ удружења, обезбедити редовне посете удружења и грађана, нарочито подржати сарадњу удружења и прихватилишта, организовати редовне едукације у школама и општинама у сарадњи са удружењима, подржати удружења у правцу едукације грађана и успоставити сарадњу са удружењима.

Предвиђене активности у нацрту подразумевају и формирање регистра опасних паса, поставља се питање његове употребе и сврхе. Мишљења смо да је сврсисходније планирати мере превенције које се тичу едукације, али и благовременог поступања када постоји сумња на злостављање и занемаривање како би се превенирали поремећаји у понашању паса.

Сматрамо да прво треба обезбедити адекватну логистику и инфраструктуру пре увођења једног оваквог регистра (довољно ветеринара специјализованих за бихејвиоралне проблеме животиња, посебна прихватилишта или центре за смештај ових паса у случају одузимања, обуке за рад са псима који су процењени као опасни за сва прихватилишта, програме едукације за власнике, едукације за децу и грађане који су посебно фокусирани на безбедно и правилно понашање у односу на псе и др.).

У наставку су коментари на поједине делове Нацрта:

1.

1.1

четврти став

„Универзални концепт било којег програма УПП је да интервенција треба да се усредсреди на узроке проблема, што значи да морају да се идентификују извори паса, а не само да се фокусира на мере које су усмерене на постојећу популацију паса који се се слободно крећу крећу.“

Узроци проблема настанка напуштених паса су познати и идентификовани. Да ли је могуће да они буду унети у Стратегију? То су: неодговорно власништво, нелегална трговина псима која је базирана на раду нелегалних одгајивачница и непримењивање казних мера за кршење прописа.

1.3

појмови

„УСП (Ухвати-Стерилиши-Пусти) или УВСП (ухвати-вакциниши-стерилиши-пусти) је једна од могућих мера контроле популације паса *in situ* (на лицу места) при чему се пси који се слободно крећу хватају, обележавају, вакцинишу, стерилишу и **после опоравка** враћају на локацију са које су узети.“

Сматрамо да је ова мера неопходна, па би требало брисати реч „могућих“. Потребно је прецизирати и унети опоравак после операције да не би дошло до забуне.

2.1 Законодавни оквир

Правилник о начину обележавања и регистрације паса и мачака – под 2) подаци о псу, додати статус стерилисан/кастриран

Правилник о условима које морају да испуњавају одгајивачнице за животиње

Донет је нови

ПРАВИЛНИК

о условима које морају да испуњавају одгајивачнице за животиње

"Службени гласник РС", бр. 14 од 27. фебруара 2012, 49 од 14. маја 2021.

Члан 2.*

Одредбе овог правилника не односе се на објекте у којима се држе три и мање од три женке исте врсте животиња у сврхе узгајања ради продаје.

*Службени гласник РС, број 49/2021

Министар је донео нови Правилник и оваквом дефиницијом члана 2 дата је подршка још већој продукцији паса и још већој заради ad hoc одгајивача и штанцера јер се овим власници три женке изузимају од обавезе регистравања одгајивачнице. Да би се увела такса на нестерилисане јединке што је неопходна мера дестимулације размножавања власничких паса мора да се измени Правилник о одгајивачницама који ће као одгајивача дефинисати свако лице које има 1 нестерилисану женку старију од нпр годину дана или 1,5 годину.

2.2 УЛОГЕ И ОДГОВОРНОСТИ

2.2.1 УПРАВА ЗА ВЕТЕРИНУ

претпоследњи став, трећа реченица

„Животиње које су привремено одузете могу се вратити власнику или држаоцу ако су испуњени услови према Закону о добробити животиња за његово даље чување или ако се могу збринути на начин прописан овим законом и Законом о ветеринарству, или могу бити убијене на хуман начин о трошку власника.“

Не треба да буду убијене, треба да се сместе у прихватилиште и дају на удомљавање. Преформулисати и брисати убијање.

2.2.7 ВЛАСНИЦИ ПАСА И ОДГАЈИВАЧИ

Претпоследњи став, друга реченица

„Нису дозвољени изузеци за еутаназију здравих животиња, осим ако ветеринар не процени да је еутаназија боља у смислу добробити за животињу него живот који не вреди живети због дуготрајне психолошке патње и немогућности изражавања природног понашања, тј. ако би лишавање живота животиње спречило даљу патњу, у складу са мишљењем надлежног ветеринара.“

Није јасно о чему се ради, које су то ситуације, шта је „живот који не вреди живети“, нејасно и непрецизно дефинисано, потребно је преформулисати и брисати „живот који не вреди живети“.

Фокус треба да буде на унапређивању услова за живот животиња у прихватилиштима чиме ће се обезбедити и добробит. Није јасно који су ту услови ако се животиња нпр. измешта од злостављача и смешта у прихватилиште. Као што смо већ навели, еутаназија се не може примењивати на животиње које имају проблем у понашању или у адаптацији или из разлога необезбеђених услова живота. Потребно је обезбедити услове живота.

2.3.4 Закључци

У закључке додати да је потребно доследно и систематично фокусирање на узрок проблема: напуштање паса и неконтролисано размножавање кроз едукацију и казнене мере.

Наводи се само повећање броја прихватилишта што само по себи не доводи до решавања проблема.

Тачка 4)

Потребно је укључити Министарство здравља и Министарство правде, организовати едукацију лекара и судија, редефинисати шифру W54 у смислу прецизирања нијанси, што би утицало и на нијансирање финансијске накнаде. Наћи начин да се утврди порекло пса (власнички/напуштен).

По МКБ X Међународној класификацији болести шифра W54 означава ујед или удар пса и налази се у Групи XX Спољашњи узроци оболевања и умирања - Излагање живим механичким силама и објашњава механизам повреде. Тако могу да се шифрирају све повреде, површинске и отворене, нанете од стране пса, нпр. контузије, огреботине, огуљотине ... па све до убодних рана и раздеротина. За шифрирање места повреде користе се шифре из Групе XIX Повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока (ту спадају дијагнозе са S), што се често не уписује уз дијагнозу W54, али је описано у налазу лекара. Значи, потребно је прецизирати врсту, место, дубину, сада се и мала и велика повреда подводе под исто, додати дијагнозу са S.

Предлог:

- сликање повреде
 - степеновање тежине повреде, одредити колико поена има свака ставка
 - табеларни приказ - израчунавање скорa и у односу на то одређивање висине одштете
- (Ово би требало да се унесе у Правилник о поступку и начину решавања захтева

грађана за накнаду штете настале услед напада напуштених животиња или штете коју проузрокују напуштене животиње, ово је назив београдског правилника, али би овакав правилник требало да буде јединствен за целу Србију).

Исплату штете обавити по завршетку лечења, када се установи да ли повреда оставља трајне последице, привремено или трајно наруживање, као и да се инсистира да се у извештају лекара или специјалисте хирурга, ортопеда или пластичног хирурга, који прегледа и евентуално потом лечи повређеног, класификује повреда по дијагнози из S групе дијагноза.

							ZBIR
Broj povreda	1	2	3	više			
Zatvorena	1						
Otvorena	2						
Funkcionalno ostećenje	privremeno	trajno					
Naruživanje	Da	ne					
Dužina privremene sprečenosti za rad/izostanka iz škole	bez PSR (PSR - privremena sprečenost za rad)	do 7 dana	do 15 dana	do 30 dana	Preko 30 dana		
ZBIR							

3.5 ЗАКОНОДАВСТВО И СПРОВОЂЕЊЕ

Укључити Министарство здравља, Министарство правде, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство унутрашњих послова и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, организовати едукацију у сарадњи са НВО сектором.

3.5.1 ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И РЕГИСТРАЦИЈА

Из наведеног закључује се да ће се Vet up ажурирати са новим могућностима па би требало да стоји и податак о репродуктивном статусу.

3.5.3 КОМЕРЦИЈАЛНИ УЗГОЈ И ПРОДАЈА ПАСА

Сматрамо да је неопходно увести таксу на нестерилисане јединке, нпр. за све старије од 1 или 1,5 год, а у исто време омогућити услугу бесплатне стерилизације или са минималним учешћем. Неопходно је увести мере стимулације одговорног власништва и дестимулације неодговорног у виду казни. Јасно дефинисати ко може бити одгајивач.

3.5.4 СМАЊЕЊЕ УЧЕСТАЛОСТИ УЈЕДА ПАСА И ДРЖАЊЕ ОПАСНИХ ПАСА

Поред фокуса на понашање паса и едукацију власника, неопходна је едукација свих грађана, а посебно деце на који начин да се понашају према псима.

3.6 ПРОМОЦИЈА ОДГОВОРНОГ ВЛАСНИШТВА ПАСА

Потребно је донети мере које стимулишу одговорно власништво, а дестимулишу неодговорно. То су такса за нестерилисане јединке чиме ће се обезбедити увођење нелегалних одгајивачница у легалне токове. Као стимулативну меру увести субвенционисану стерилизацију власничких паса (нпр. путем ваучера), па би власник плаћао минимално или ништа. Без ових мера проблем напуштених животиња не може се решити, а ЈЛС ће своје улагање надокнадити кроз смањење броја напуштених паса о којима води бригу по прихватишћима, као и путем прилива новчаних средстава уплаћених на име казни за напуштање и нелегалан рад одгајивачница. Када се нелегалне одгајивачнице региструју, порез који ће плаћати могао би се усмерити на финансирање поменутих мера у циљу смањења популације напуштених животиња.

3.7.2 КОНТРОЛА РЕПРОДУКЦИЈЕ

Обавезно увођење таксе за нестерилисане јединке чиме ће се обезбедити увођење нелегалних одгајивачница у легалне токове.

Ухвати-Стерилиши-Пусти (УСП)

„b) за процену Начина понашања паса за пуштање на слободу мора да се користи здравствена процена; ако пси нису прикладни за пуштање или удомљавање, треба размотрити еутаназију;“

Преформулисати и брисати еутаназију у складу са већ реченим у вези еутаназије. Радити на унапређивању услова у прихватишћима без обзира да ли је реч о градским или приватним ако су регистрована.

3.7.5 Прихватилишта

Четврти став, друга реченица

„Имајући у виду да су у Србији најновије измене и допуне Закона о локалној самоуправи омогућиле широку примену међуопштинских споразума, упутно је предложити измене и допуне Закона о ветеринарству, који би требало да омогуће суседним јединицама локалне самоуправе које належу једна на другу да организују заједничку зоохигијенску службу и заједничко прихватилиште.“

Сматрамо да би оваква могућност довела до појаве великих безусловних прихватилишта у којима је тешко обезбедити добробит животиња. Предлажемо измене у смислу да су локалне самоуправе у обавези да изграде своје прихватилиште, као и да треба да

помогну рад прихвалилишта која воде удружења на њиховој територији чиме би се заправо подстакло да ЈЛС има довољан број прихвалилишта, поред своје зоохигијенске службе. Евентуално може административно постојати заједничка зоохигијенска служба за две ЈЛС које се наслањају једна на другу, али свака ЈЛС мора имати своје прихвалилиште.

Разматрања унутар прихвалилишта

Трећи став, трећа реченица

„Да би се осигурала максимална транспарентност, препоручује се да свака одлука о еутаназији пса буде правилно размотрена и да је процени етичка комисија.“

Ову реченицу требало би преформулисати у складу са Препорукама Етичког комитета Ветеринарске коморе Србије где се каже:

„Када је у питању тријажа животиња за еутаназију, препоручујемо вам да инсистирате код послодавца да за овај непријатан посао формира комисију коју ће поред Вас сачињавати представник локалног удружења за заштиту животиња и представник локалног кинолошког тј. фелинолошког удружења. Тек након једногласне одлуке чланова овакве комисије, урадите еутаназију у складу са наводима из тачке 1.“

Четврти став

„Циљ је да се еутаназија користи само за оне псе који пате од неизлечиве болести, повреде или са нерешивим проблемом понашања који спречава удомљавање, или се не сналазе у објектима и не одржавају разуман ниво добробити.“

Преформулисати да гласи: Циљ је да се еутаназија користи само за оне псе који пате од неизлечивих болести и повреда, а да се за псе са проблемом понашања који спречава удомљавање или се не сналазе у објектима, обезбеде услови за рад на решавању проблема понашања, као и рад на превенцији проблема понашања.

Удружење за права и заштиту животиња Мајданпек „Белка“, Мајданпек

Солидарно за животиње и природу, Београд

Савет за заштиту животиња Зелене странке, Нови Сад

Удружење за заштиту паса „Право на живот“, Шабац

Уззж „Пожаревачке шапице“, Пожаревац

Уззж „Чарна“, Ваљево

Организација за права и заштиту животиња „Добробит“, Лебане

Уззж „Зои“, Београд

Удружење за бригу и заштиту о животињама Тимочке крајине „Аура“, Неготин

Уззж „Анима“, Вршац

Центар за друштвену одговорност – заштита животиња, природе и људи, Зајечар

Нада за животиње Риска, Београд

Друштво за заштиту животиња и природе „Еколибријум“, Панчево

Еколошки фронт Нови Сад, Нови Сад

Удружење за права и заштиту животиња „Миа“, Београд

Удружење за заштиту права животиња „Бак“, Србобран, Надаљ

Уззж „Кладовске шапице“, Кладово

Уззж „Борске шапице“, Бор

Уззж „Јупитер“, Рума

Дззж „Протекта“, Власотинце

Удружење за заштиту животиња и развој грађанске свести „Феникс“, Београд